

gazdaságban és a kertészetben. Végül rámutat az átöröklés jelentőségére az ember, a fajok és nemzetek jövője szempontjából. Függetlenül összefoglalja a leggyakoribb örökléstani kifejezések magyarázatát, valamint az örökléstani irodalmának legfontosabb munkáit, továbbá betűrendes tárgy- és névmutatót ad. A könyvet számos ábra teszi érdekesebbé és használhatóbbá. Ezeket a szerző kitűnő kezűgyességgel nagyrészt saját maga rajzolta.

A könyv általában mindvégig érdekes és világos, legfeljebb itt-ott szorultna behatóbb megvilágításra főleg azon olvasók szempontjából, akiknek biológiai előismerete kissé hiányos. A szerző aránylag rövid terjedelemben sikeresen foglalta össze az örökléstudomány egész területét, úgyhogy az olvasó minden fontosabb problémáról tájékozódást nyer. Néhol azonban talán kelletlenül határozottabban állít olyasmiket is, amik egyelőre legfeljebb csak valószínűséggel rendelkeznek. A bonyult, sokszor merész elméletek kessé erősebb kritikai megvilágításával bizonyára emelte volna a könyv értékét. Tudományos irodalmunknak így is nagy nyeresége e könyv, mely első sorban főiskolai hallgatók számára készült, de a szakemberek, sőt a biológiában jártas nagyközönség is nagy haszonnal forgathatják.

Somogyi József dr.

Domokos Lászlóné és Blaskovich Edith dr.: Az alkotó munka az Új Iskolában Ad. Ferrière előszavával. 1934. (Kiadja a Magyar Gyermektanulmányi és nevelésügyi társaság.) 180 lap.)

E művet Ad. Ferrière francia nyelvű emlékező sorai vezetik be Nagy Lászlóról, aki az *Új Iskola* első sugalmazója volt. Az első részt Domokos Lászlóné írta s ebben a gyermeki alkotás lélektani feltételeit ismerteti. A második rész Blaskovich Edith dr. munkája. Ez a történelem- és irodalomtanítás új módszerét mutatja be, gondosan kiválogatott szemléltető példákkal.

E munka folyamán felmerülnek mindazok a korszerű problémák, amelyek ilyenirányú megoldása meginkább bizonyítja a középiskolában folyó munka megreformálásának szükségességét. A szerzők állandóan szem előtt tartva a régi és új típusú iskolák elvi és módszerbeli különbségeit, bemutatják nekünk az Új Iskolában kifejtett munkát. A munka anyagának és módjának megállapításánál Nagy László érdeklődés-fejlődés-lélektana és a Bergson által megindított intuiciós irány adták meg az alapvetést. Fokozták a módszer tökéletesedését az iskolában végzett kísérletek, megfigyelések és adatok gyűjtése. — A szerzők ismételten hangsúlyozzák, hogy az új nevelésnek a gyermeki lélekhez kell alkalmazkodnia, a gyermeki lélek tökéletes ismerete egy jó pedagógus számára elengedhetetlen feltétel. Ez teszi lehetővé a tanulmányi anyag korokhoz alkalmazkodó megállapítását, sőt távolabbról a típusok felismerését, ami a munkarendet szabályozza. — A tanulmány pontosan megállapítja a tanító és tanuló szerepkörét. A jelszó: *az alkotó munka*, amely egyszersmind a magyar Új Iskolának a külföld hasonló intézményeitől megkülönböztető jellegzetességét is megadja. Az alkotó munka eredményezi az öntudatosságot, felszínre hozza a gyermekben lappangó erőket, azáltal, hogy *problémákat ad fel* s hagyja, hogy azt a gyermek az ő egyéni módján megoldja. — A szerző részletesen foglalkozik az alkotás lélektani folyamatával. Rámutat az emlékezet ésképzelet egymástól különböző,

de az alkotó munkában mégis egymásra utalt tevékenységére. E két tényező szerepének félreismerésében rejlik a régi iskola módszerének egyik fogyatkozása (az emlékezetnek tulajdonított túlságos fontosság.) — Az Új Iskola azáltal, hogy problémát ad fel a gyermeknek, munkába állítja a teremtő képzeletet, amely kombináció segítségével újabb és újabb helyzetek megoldásához jut. Megismertet az alkotás belső és külső feltételeivel (az érzelem, mely a képzeletet működésbe hozza, megfelelő környezet, szépség, társas fegyelem, stb.), ezeknek mellőzése az alkotó munkát lehetetlenné teszi.

Igen érdekes része a műnek az, mely az intuiciós irányzattal és annak az új pedagógiára gyakorolt hatásával foglalkozik. Bergson szerint a megismerés kétféle: értelmi és intuitív. Az előbbi a dolgokat kívülről, mechanikusan szemléli, az utóbbi a valóságot legbensőbb lényegében éli át, megismeri a dinamikus erejű életet. Az előbbi a tudományos, az utóbbi a művészi megfigyelés és megértés, amely egyszersmind a pubertáskor meglátása is. A gyermek a jelenségeket szinkretikus, globális egységben fogja fel, megismerése szimpátiától vezetett s időben megélt. Ez jellemzi a pubertást is, megkülönböztetően a felnőtt kortól. A pedagógiának arra kell törekednie, hogy a pubertás ezen jellemző tulajdonságát kiaknázza, ez pedig csak az intuitív beleélő módszer segítségével lehetséges. A munka elméletileg nem fejt ki, hogyan kell állást foglalni Bergson intuiciós filozófiájának bírálható pontjaival szemben (ez különben is a filozófia történetének feladata lehetne). Itt csak azt jegyezzük meg, hogy a szerző helyesen választotta ki a bergsoni intücióból azt, ami a gyakorlati pedagógiára hasznos (az intücióban benne van a képzelet működése, amely lehetővé teszi, hogy a gyermek minden előzetes értelmi megismerés nélkül problémákat megoldhasson.)

A könyv második része a történelem- és irodalomtanítás új módszerével foglalkozik. Célja, hogy a fejlődő egyéniség világnézetének alapjait lerakja és hozzásegíti a gyermeket ahhoz, hogy ezeket az eszméket gyakorlati térre átvigye. — Az új módszer legfontosabb mozzanata, hogy nem száraz adathalmazt és definíciókat ad, amely a fejlődő lélek számára idegen, hanem intuitív beleélő módszert alkalmaz. Kiválasztja azokat a mozzanatokot, amelyek a gyermeket érdeklik és azoknak megfelelően építi fel a tanítás egységeit. A gyermek így mintegy átéli a dolgokat, sajátjává teszi. Azáltal pedig, hogy szóhoz engedi a gyermeki megítélést, szabad teret nyit az alkotásnak. Az emlékezetbevésés megkönnyítésére és begyakorlására is érdekes módszert alkalmaz (grafikon, térképraajolás, rajz, stb.).

Tanulmánya végén kiemeli a szerző a szimbólikus játékok fontosságát és azok óriási hatását a pubertás első két évében. E kor jellemző sajátága: „a nagy igazságokat játékszerűen keresés“. A szimbólikus játékok éppen ehhez alkalmazkodnak s felszínre akarják hozni a gyermek belső mondaniyalóját, amelyet az ifjú szimbólikus mesékben, vagy mithoszokban tud leginkább kifejezésre juttatni. A munkában közölt szemelvény, amely 14 éves gyermekek alkotása, bizonyítja legjobban a tétel helyes voltát. Benne megtaláljuk a gyermek intuitív úton szerzett tapasztalatát és ítéletét az életről, amely éppen ebben a sajátos formában jut kifejezésre.

Békési Gizella.